

SAHRA ALTI AFRİKA'DA AÇLIĞIN AZALTIKMASI: İktisadi Kalkınmaya ve Yoksulluğun Azaltılmasına Destek Olacak Sağlam Bir Yatırım

Dr. Florence CHENOWETH*
Çeviren: Umut ELMAS

Bazı Tanımlar

Gıda Teminatı, bütün insanlar için aktif ve sağlıklı bir hayatın öncülleri olan perhiz gereksinimleri ve gıda tercihlerini karşılayacak; yeterli, güvenli ve besin değeri yüksek gıda için fiziksel, sosyal ve ekonomik erişime sahip olmaktır. Aile gıda güvenliği, bu kavramın aile düzeyinde yani bu kaygının merkezinde olan aile fertlerindeki uygulamasıdır.

Gıda Emniyetsizliği, gıdanın fiziksel yetersizliği, yeterli gıdaya erişimde sosyal ve ekonomik yoksunluk ya da yeteri kadar gıda alamamanın bir sonucu olan iyi beslenmemeden ötürü ortaya çıkar. Gıda emniyetsizliği içindeki insanlar, gıda alımı asgari kalori ihtiyacının altında olan bireylerdir. Bu bireyler, aynı zamanda dengesiz diyet, enfeksiyon ya da hastalıktan dolayı, vücudun etkili gıda alımındaki yetersizliğinden kaynaklanan enerji ve besleyici madde noksanlıklarının neden olduğu fiziksel semptomları gösterirler.

Maruz Kalma Durumu, insanları gıda emniyetsizliği riskine sokan, etkenlerin tamamını ifade eder. Bireylerin, ev halkının ya da grupların bu duruma maruz kalma derecesi, onların risk etkenlerine açık olmaları ve gerilimli durumların üstesinden gelmeleri veya onlara dayanma yetenekleriyle belirlenir.

Açlığı Hesaplamak

Dünya genelindeki açlığın farkına onlarca yıl önce farkına varılmıştır. Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) açlık ve yetersiz beslenmeyle mücadele etmek amacıyla, 1995 yılında kurulmuştur. Bu dönemin başında FAO, söz konusu duruma dikkat çekmek ve açlığa karşı mücadelede başarı sağlamak için maddi destek toplamak ve bunları açlıktan muzdarip milyonlarca kimseye- en temel insani haklarını- vermek amacıyla, Açlıktan Kurtuluş Kampanyası isimli ilk küresel kampanyasını başlatmıştır. Son kırk yıldan bu yana yeryüzündeki herkesi besleyecek bolluğu olan bir dünyada, milyonlarca insan halen aç olarak yatıyor ve bundan dolayı hayatını kaybediyor. Yakın zamanlarda yayınlanan 2006 Dünya Gıda Emniyetsizliği Durum raporuna göre; FAO'nun 1996 Roma Dünya Gıda Zirvesi'nden on yıl sonra, dünyadaki yeterli beslenemeyen insanların sayısı, hala son derece yüksektir¹. Ziraat ve kırsal kalkınmada kat edilen ilerlemeye rağmen, 850 milyondan daha fazla insan hala aç ve yoksuldur. En büyük amacımız, Dünya Gıda Zirvesi ile birinci BM Milenyum Kalkınma Hedefi'nde belirtilen, 2015 yılı itibariyle Dünya genelindeki açlık ve yoksulluğun yarıya düşürülmesidir.

Açlık ve aşırı yoksulluğa dair yeni eğilimlere baktığımızda görüyoruz ki; yoksulluğun önlenmesi için, 1977-2006 ilk BM on yıllık raporunun bildiriminden sonra, Milenyum Bildirisi'nin benimsendiği 6 yıldan beri, yoksulluğu azaltma hedeflerini başarmadaki ilerleme biraz karışıktır. Dünya'nın bazı kesimleri, (Asya gibi) Milenyum Kalkınma Hedefi'ni

---

*BM Dünya Tarım Örgütü Liaison Ofisi Direktörü

¹ *The State of Food Insecurity in the World 2006: Eradicating World Hunger- taking stock ten years after the World Food Summit.* (2006'da Dünya'daki Gıda Emniyetsizliğinin Durumu: Dünyadan açlığı söküp atmak- Dünya Gıda Zirvesi'nden 10 yıl sonra durum değerlendirmesi.). 2006'da İtalya, Roma'da Birleşmiş Milletler Gıda ve Ziraat Örgütü tarafından basıldı.

başarmak için aynı doğrultuda ilerlerken veya hali hazırdaki gayeye ulaşmışken (Çin), diğer kesimleri 2015 itibariyle, yoksulluğu yarıya düşürme çabasında büyük bir başarısızlık riskiyle karşı karşıyadır (Sahra altı Afrika ülkeleri gibi). BM tahminlerine göre, yoksulluk içinde yaşayan insan sayısının 2015 itibariyle 1.22 milyardan, 735 milyona düşeceği tahmin edilmektedir. Böylece, küresel anlamda yoksulluğun azaltılması hedefleri karşılanmış olabilir, fakat birçok ülke bireysel anlamda bu hedeflere gelecek on yıl içinde ulaşamayacaktır.

Rakamlar, açlığın azaltılması hedeflerinin değerlendirilmesinde, pek iç açıcı değildir. Aslına bakılırsa, 1990–92'deki yeterli ölçüde beslenemeyen insan sayısını 2015 itibariyle yarıya indirme konusunda Dünya Gıda Zirvesi'nin hedefinin gerçekleşmesine dair hiçbir ilerleme kaydedilmemiştir.

Gıda üretiminde ise kayda değer bir başarı olmuştur ve bugün herkesi besleyecek oranda gıda üretilmektedir. Buna rağmen dünyada 852 milyon insan, yeterli ölçüde beslenememektedir. Bu rakamın 815 milyonu gelişmekte olan ülkelerde yaşamaktadır. Yetersiz beslenenlerin yarısından daha fazlası, yani %61'i Asya ve Pasifik ülkelerinde yer alırken, bunun %25'i ise Sahra altı Afrika ülkelerinde bulunmaktadır. Yetersiz beslenenlerin nüfustaki en yüksek oranı yine Sahra altı Afrika ülkelerindedir. FAO ise bu oranı %33 olarak tahmin etmektedir. Bu durum Asya ve Pasifik için tahmin edilen yetersiz beslenenlerin %16'luk oranının iki katıdır ve gerek Latin Amerika, gerekse Karayipler, Yakın Doğu ile Kuzey Afrika bölgeleri için ise varsayılan oran %10'dur.

Kronik gıda emniyetsizliği içindeki insanların çoğunluğu, kişi başına düşen gelirin çok düşük olduğu ülkelerde yaşamaktadır. Bu gelir düşüklüğü, az gelişmiş ülkeler kategorisinin belirleyici özelliklerinden biridir. FAO, mevcut veriler ışığında, 36 Az Gelişmiş Ülke halkının yaklaşık %40'ının her gece aç yatmakta olduğunu tahmin etmektedir. Bu bireyler, eğitim, iş, aktif ve sağlıklı bir yaşam fırsatından yoksun bırakılmakta ve ekonomik gelişme için ailelerinin, topluluklarının ve ülkelerinin fırsatları talan edilmektedir.

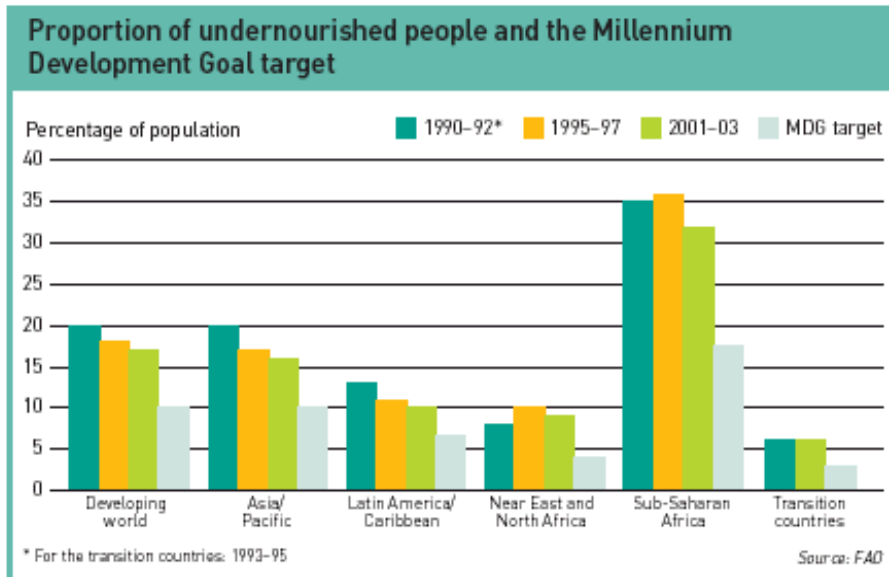
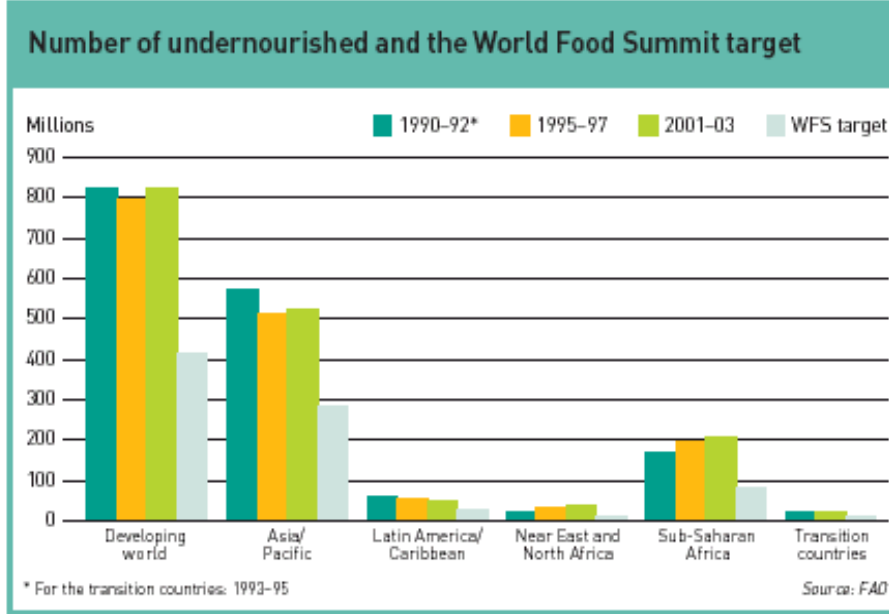
Açlık, gelişen ekonomileri yoksulluk kısır döngüsüyle tuzağa düşürmektedir. Yoksulluk, fertler ve dünya bazında büyük bir sorundur. Gıda temini, yoksulluk ve gıdaya erişim arasındaki ilişki hakkında düşündüğümüzde, tablonun açık seçik iki tarafı olduğunu görüyoruz. Öncelikle bir ulusun başarılı şekilde ulusal gıda güvenliğini temin edecek program ve politikaları uygulamaya koyabileceğini biliyoruz, bu durum gıda üretiminin yükseltilmesi, yeterli erzak depolanması ve nakit ticaretle temin edilebilir. Bunun yanı sıra, tablonun öteki tarafında şöyle bir durum vardır: eğer insanlar kendileri için gerekli miktarda gıdayı elde etmede aşırı derecede yoksullarsa, bu yoksulluk onların açlık ve yetersiz beslenmelerinin ana nedeni olarak göze çaracaktır. Yoksulların gıdaya erişimlerini arttırmak için, kamu ve özel sektörün yardımlarıyla yapılan hususi çabalar haricinde; açlık, yoksullar arasında devam edecektir. Bu türden hususi çabalar, çiftlik istihdamı temin etme, yoksulların ev ürünlerini arttırmasına yardımcı olma ve gıda transferi programlarını onlara yönlendirme şeklinde olabilir. Açlık-yoksulluk bağına, yakın zamanlarda “Açlığı ve Aşırı Yoksulluğu Azaltma: Tutarlı Bir Strateji” isimli bir makalede dikkat çekilmiştir.² Bu çalışma ortaklaşa bir şekilde FAO, IFAD, UN-Habitat ve WFP tarafından hazırlanmış ve 15–16 Kasım 2006'da New York'da yoksulluğu önlemeye yönelik uluslararası bir forumda sunulmuştur. Yoksulluk, açlığın ana sebebi iken, açlık ta yoksulluğun önemli bir nedeni olabilmektedir.

---

² *Reducing hunger and extreme poverty: towards a coherent strategy.* (Açlığı ve Aşırı Yoksulluğu Azaltma: Tutarlı Bir Strateji). Bu çalışma ortaklaşa bir şekilde FAO, IFAD, UN-Habitat ve WFP tarafından hazırlandı. 15–16 Kasım 2006, New York.

Gelişmekte olan ülkelerdeki yoksulluk, çoğunlukla kırsal bir fenomendir. Yoksulların çoğu kırsal alanda yaşamaya eğilimlidirler ve bundan dolayı, kırsal alanlardaki yoksulluk oranları, kentsel alanlardakinden daima daha yüksektir. Aşağıdaki grafik, Sahra altı Afrika ülkelerine yönelik bu ikili ilişkiyi gözler önüne sermektedir. Kırsal alanlardaki yoksullar, geçimlerini doğrudan zirai veya ziraatla yakından ilgili faaliyetlerle temin ederler. Kırsal kesimlerde aile üyelerinin zirai faaliyetlere katılma oranı bazı ülkelerde %90'ın üzerindedir.

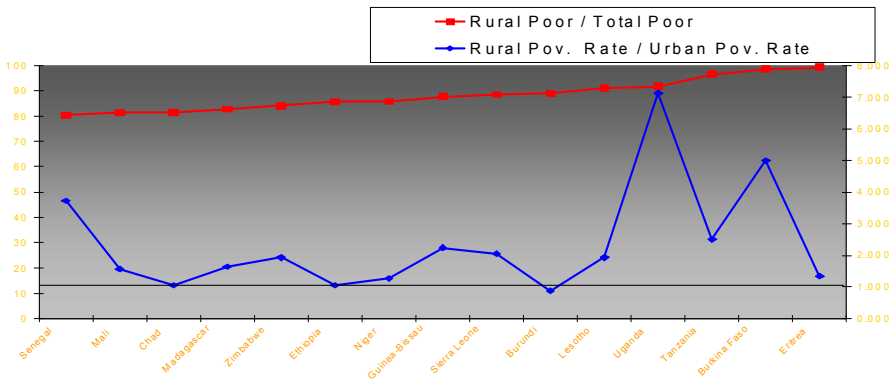
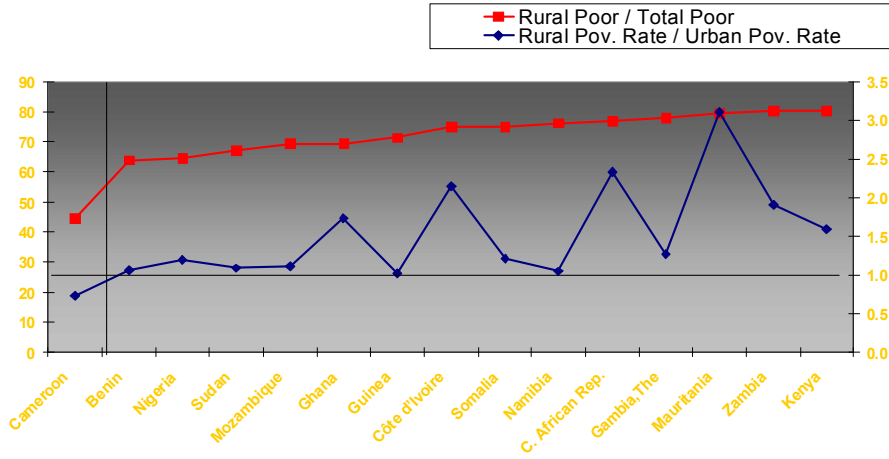
Dünya'da Devletlerin Gıda Güvenliği (SOFI) 2006

Sahra Altı Afrika

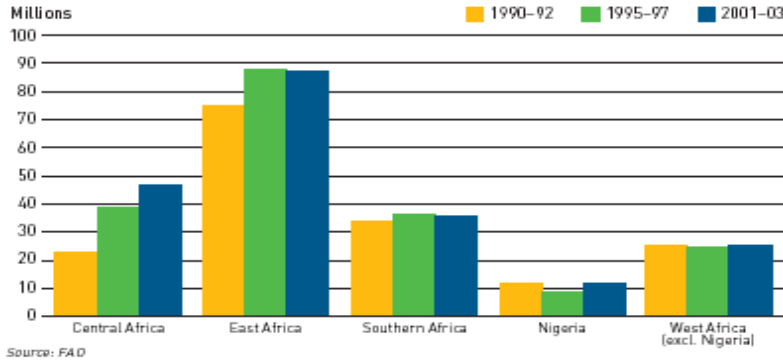
Önceden belirtildiği gibi, Sahra altı Afrika kronik açıdan muzdarip insanların en yüksek oranda-insanların 3’de 1’i- bulunduğu bölgedir. Bu ise 200 milyon insan demektir. Öyle ki, bu rakamın %60’ı silahlı çatışmalardan etkilenen ülkelerde bulunmaktadır. Bu ülkelerin çoğu bol mineral kaynaklarına sahip ülkelerdir. Bu bölge, gelişmekte olan ülkelerdeki yetersiz beslenenlerin %25’lik bölümünün %13’ünü içermektedir. Bölgedeki 14 ülkede yaşayan nüfusun %35’i ya da daha fazlası, 2001–2003 arasında kronik bir şekilde yetersiz beslenmekten muzdaripti. Bölge, sıkça gıda krizleri ve kıtlıklara girmeye devam etmektedir. Öyle ki, bu kriz ve kıtlıklar; kuraklık, sel, afet, ekonomik çalkantı veya silahlı çatışmalardan ötürü, çok kolay bir şekilde başlamaktadır. Burası, FAO’nun tahminlerine göre, eğer barış temin etmek, yönetimi geliştirmek ve hali hazırdaki gidişatı tersine çevirmek için gerekli olan ekonomik kalkınmayı başarabilmek amacıyla bazı zorlayıcı tedbirler alınmazsa, açlığın gelecek yirmi yıl içerisinde daha da kötüleşeceği tek bölgedir.³

Sahra Altı Afrika’da Kentsel ve Kırsal Yoksulluk

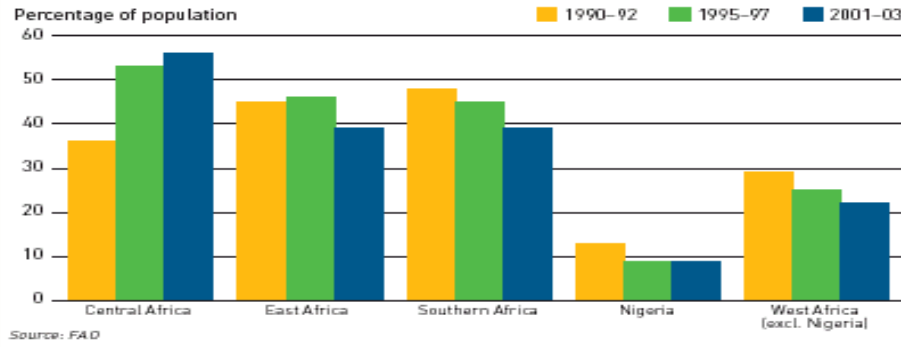

³ FAO, Afrika Bölge Ofisi–2006. Sahra altı Afrika’da gıda güvenliği ve zirai kalkınma- daha genel bir destek oluşturma durumu, <http://www.fao/tc/tca>

Number of undernourished people: Sub-Saharan Africa

Proportion of undernourished people: Sub-Saharan Africa

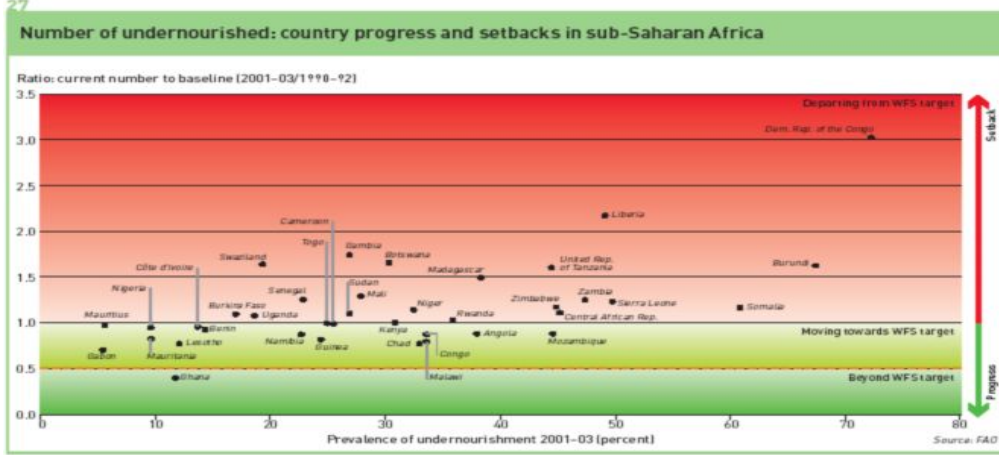

Sahra altı Afrika’da açlık yaygın olarak devam etmektedir. 1990–1992 ve 2001–2003 arasında yetersiz beslenen insanların sayısı 169 milyondan 206 milyona yükselmiştir. Mevcut verilere göre 39 ülkenin yalnızca 15’i yetersiz beslenme oranını azaltabilmiştir. Yaklaşık % 205’lik oranla bölgenin nüfusu aç insanların sayısından daha fazla artmaktadır. Bu da yetersiz beslenme yaygınlığının %35’ten %32’ye inmesi yönünde bir sonuç vermiştir. Bu oran 29 ülkede düşüş gösterirken, 10 ülkede ise artış göstermiştir.

Bölgedeki açlığı azaltma çabaları, doğal ve insanların neden olduğu, 1990’lı yıllar boyunca ortaya çıkan silahlı çatışmalar ve HIV/AIDS’in yayılmasının da dâhil olduğu felaketlerden dolayı güçleşmiştir. Gerçekten WFS’den bu yana yetersiz beslenen insanların sayısındaki artış, temel olarak 5 savaş yıkıntısı ülkede ortaya çıkmıştır. Bu ülkeler; Burundi, Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Eritre, Liberya ve Sierra-Leone’dır. Bu birleşik ülkeler, bölgedeki toplam 37 milyonluk artışın 29 milyonunu kapsamaktadır. Özellikle yetersiz beslenen insanların sayısının 12 milyondan 36 milyona yükselip, 3 kat artışın ortaya çıktığı Demokratik Kongo Cumhuriyeti’ndeki gıda emniyetsizliğinin kötüleşmesi üzüntü verici olmakla birlikte, bu yaygınlık, nüfusun %31’inden %72’sine yükselmiştir. Silahlı çatışma, Sahra altı Afrika bölgesinin, WFS’nin hedeflerinde ilerleme olmayışının en önemli nedenidir.

Bölgedeki açlığın devam edişinin, WFS’nin hedefine ilerleyen her ülkeyi gösteren şekil 27’de altı çizilmiştir. Hali hazırda bu hedefe ulaşan Gana’nın yanı sıra yalnızca Gabon yetersiz beslenen insan sayısını %25 veya daha fazla oranda azaltmıştır. (öyle ki bu hedefin yarısıdır.)

Yetersiz beslenenlerin sayısını azaltan diğer ülkeler; Angola, Benin, Kongo, Etiyopya, Gine, Lesotho, Malawi, Moritanya, Mozambik ve Namibya'dır. Nijerya ve Fildişi Sahilleri'nde ise oldukça düşük bir oranda azalma görülürken, yaygınlık oranı da azalmıştır.

Afrika'da Ziraat Yatırımı: Açlığı ve Yoksulluğu Azaltmak ve Ekonomik Gelişime Öncülük Etmek İçin Maddi Yatırım

16 Ekim 2006'da FAO'nun 61. yıldönümüne ve 26. Dünya Gıda Günü kutlamaları damgasını vurmuştur." Gıda Güvenliği İçin Ziraat Yatırımı" temasıyla kamuoyunun ve medyanın dikkatlerini dünya açlığının üstesinden gelmede ziraat yatırımının önemine çekmek için önemli bir kilometre taşı olarak hizmet görmüştür.

FAO Genel Direktörü'nün dünya çapındaki mesajı, dikkatleri dünyanın en önemli endüstrisi ve gelişmekte olan ülkelerin çoğunda temel istihdam kaynağı olan ziraat yatırımının önemine çekmiştir. Bu mesajda şunlar yer almakta idi:⁴ "açlık ve yoksulluğu azaltmak için gerekli olan önemli yatırımları yaparsak, dünyanın çok daha zengin ve huzurlu bir yer olması mümkündür." Bu mesajda, ziraat yatırımını artırma çabasının özellikle Afrika'da çok önemli olduğu gerçeğine dikkat çekiliyordu. Bu bölgedeki hükümetler de kendi kaynaklarını ziraata yatırmanın önemini kabul etmişlerdir. Temmuz 2003'teki "Maputo Deklarasyon"unda, Afrika Devlet Başkanları, beş yıl içerisindeki ulusal bütçelerinin %10'unu ziraat ve kırsal kalkınmaya tahsis etmek için hükümetlerini yönlendirmişler ve bu sayede hali hazırdaki kaynak seviyesi ikiye katlanmıştır.

Afrika'da yapısal alıştırma programlarının sonucunda yapılan hükümetin bütçe kesintileri herhangi bir sektörden çok ziraatı etkilemiştir. FAO grafikleri detaylı değerlendirmenin yapıldığı 7 ülkede hükümet bütçelerinin ziraat payı 1990-1991 de %5 civarından, 2001'de %3,5'e düşmüştür. Bu ise yukarıda bahsedilen ve "Maputo Deklarasyonu"nda belirtilen %10'luk hedefin çok altındaydı. Kamu yatırımları açısından ziraattaki etki ve sektörde ihtiyacı hissedilen kamu mallarını temin eden kamu müesseselerinin kapasitesi önemliydi. Bu durum, dış yardımların ziraat alanına yönelmesi ve aynı zamanda kırsal kalkınmadaki düşüş gerçeğiyle daha kötü bir duruma gelmiştir. Son zamanlarda ziraat için borç vermede önemli bir canlanma olmuştur. 2005'teki G-8 kararlarıyla güçlendirilen borç affi programları ulusal kaynakların sektörde yatırıma dönüşmesine neden olmuştur. Fakat hala yapılması gereken çok şey vardır ve yeni faaliyetler memnuniyetle karşılanmaktadır.

⁴ Investing in Agriculture for Food Security (Gıda Temini için Ziraat Yatırımı) FAO Genel Direktörünün 2006 Dünya Gıda Gününde mesajı. <http://www.fao.org/wfd/2006/dgmessage.asp>

Ziraat alanındaki kamu yatırım hacmindeki artış önemli bir gereksinimdir. Söz konusu artış böylesi bir yardımı daha etkili hale getirmek için son derece önemlidir. Kalkınma yardımı artışında kamu yatırımı ve borç yardımı da önemli unsurlardır. Aynı önemin özel sektör yatırıma da verilmesi gerekmektedir. Ticari çiftçiler, tüccarlar, mal sağlayan firmalar, tarım makineleri ve uluslararası zirai faaliyetlerin tamamı, kırsaldaki insanların tarım ürünlerinden pazar ve ticaretten kar elde etmelerine yardımcı olan küresel bir yatırım sistemine katkı sağlamıştır. Ayrıca dikkat edilmelidir ki; küçük çiftçilerin ziraat için en büyük yatırımcılar olduğu gerçeği önemlidir.

Kamu ve özel sektörler arasındaki işbirliği, üreticileri, ziraat işiyle ilgilenen küçük çiftçiler, kooperatifler ve hükümetleri kazançlı teşebbüslerde bulunmak için bir araya getirmenin yeni ve yaratıcı yöntemlerini gösterme açısından önemlidir. Aslında sosyo-politik durumları dengeli bir hale sokması, arazi ve sudan faydalanmanın hukuki çerçevesini oluşturması, düzenleme ve standartları tatbik etmesi, özel yatırım için iyi bir ortam oluşturması ve temel kırsal alt yapıyı sağlaması için hükümetlere özel sorumluluk verecektir.

Geleneksel bilgide, her türlü başarılı sektörün temeli, özel yatırımın sürekli olmasıdır. Bu gelişmiş dünya ve gelişmekte olan dünya- Sahra altı Afrika da dahil- içinde doğrudur. Belki de daha az bilinen şey, süre gelen zirai kalkınmada kamu sektörünün tamamlayıcı rolü kaçınılmazdır. Tıpkı fiziksel alt yapıdan insani ve kurumsal görev binasına kadar değişen bir alandaki kamu mallarına yatırımda olduğu gibi, uygun politika ve çevre çok önemlidir.

Başarılı bir ziraat sektörü için somut olmayan fakat oldukça önemli olan bir unsur, kırsal kalkınma ziraat ve gıda güvenliğine uzun vadeli siyasi bağlılıktır. FAO, Afrika'daki ülkelere, liderlerinin siyasal iradelerini ziraat ve gıda güvenliği için güncel kamu yatırımlarına çevirmelerini sağlayacak stratejiler ve programlar hazırlama çabasıdadır. Bu süreç, FAO'nun gelişmekte olan 150 ülkeye 2010'a kadar uzun vadeli ulusal stratejilerini uygulamaları için yardım ettiği 1996 Dünya Gıda Zirvesi'nden sonra başlamıştır. 2002 yılında, FAO bu stratejileri 2015'e kadar güncelleyip sürdürmeye başlamıştır. Bu süreç, Afrika'da oldukça ileri düzeydedir. FAO, Afrika'daki 49 ülkeyi, NEPAD kıtasal zirai kalkınma vizyonunu parasal fon sağlayabilecek uygulanabilir ulusal programlara dönüştürmeleri için desteklemektedir. Bu süreçte ilk adım Ulusal Orta Vadeli Yatırım Programları (NMTIPs) formülasyonudur. Bu programlar belirlenecek güncel yatırım projeleri için bir şemsiye veya çerçeve olarak görev göreceklerdir. Ziraat sektöründe ihtiyaç duyulan en üst öncelikler yatırımları temsil etmeyi amaç edinen ve bunları dış finansman için çekici hale getirecek bir biçimde sunan bankalarca muteber yatırım proje profillerinin ilk tespiti NMTIPs'ye bağlıdır. NEPAD ziraat programı çerçevesindeki bankalarca muteber projeler henüz birkaç ülke için geliştirilebilmiştir.

Bireysel ülke seviyesinde, gıda teminatına yapılan yatırımlar, ihtiyaç sahiplerini beslemede başarının mihenk taşıdır. Bunun yanı sıra, komşu ülkeler arasında ortak hareketten elde edilen kazançlar, bölgesel grupların profilini giderek yükseltmiştir. Bu yönelimi onaylayan FAO, bölgesel ekonomi örgütlerini bankalarca muteber projeler formülasyonunun da dahil olduğu kendi Gıda Güvenliği Bölgesel Programlarını hazırlamaları için yardımda bulunmuştur.

FAO'nun yatırım için kamu finansmanını harekete geçirme çabalarının en önemli ögesi, zirai ve kırsal kalkınma sahasında çok taraflı kalkınma bankalarının faizlerini teşvik etmesidir. 2002'den itibaren zirai kalkınma fonuna dair yapılan bölgesel toplantılar, Afrika Kalkınma Bankası ve İslami Kalkınma Bankası'nın işbirliğiyle Afrika'da gerçekleştirilmiştir.

Afrika'nın açlıktan kurtulması herhangi bir teknolojik ilerlemeye bağılı değildir. Kısa vadede Afrikalı küçük ölçekli çiftçilerin erişimindeki küçük ölçekli toprak sulama, biçme, toprak koruma ve yağış miktarını kesen ve topraktaki nem miktarını yükselten, yağmurlu mevsimlerde daha uygun olup kısa sürede yetişen ürün çeşitlerinin ekilmesi uygulamalarının dahil olduğu topraklara odaklanmak gereklidir.

Su kontrol ve yönetimi bölgedeki herhangi bir ziraat programı için temel bir unsurdur. Suyun olmadığı yerde, en iyi tohum ve gübre dahi değersizdir. Halen açlığın en yaygın olduğu Afrika kıtası toprak sulaması için yenilenebilir su rezervlerinin, Asya'daki %17'siyle kıyaslandığında yalnızca %4'ünü kullanmaktadır. (Sahra altı Afrika içinse bu oran %1,6'nın altındadır.) Afrika'nın işlenebilir topraklarının yalnızca %7'si sulanırken buna karşın Asya'dakilerin %37'si sulanmaktadır. Sulama ürünlerin miktarı, yağışlarla beslenen ürünlerinkinden 3 kat daha fazladır. Fakat Afrika'nın işlenebilir topraklarının %93'ü üzerindeki zirai faaliyet, aşırı derecede istikrarsız olan yağışlara bağılıdır. Dolayısıyla bu faaliyet ciddi şekilde kuraklık riskine maruz kalmaktadır. Acil gıda ihtiyaçlarının %80'i suya, özellikle de suyun tazyikine bağılıdır. Tahmin edilmektedir ki; 16 milyon hektarın üzeri için yeni su denetimi olmaksızın WFS'nin hedefine ulaşması mümkün değildir ve 4 milyon hektarın kalite yükseltimi tüm Afrika ülkelerine dağıtılmıştır. Hektar başı, ortalama 2500 dolar maliyetle sulanan alanı, hızlı bir şekilde ikiye katlayarak %14'e çıkartmak mümkündür.

Su kontrol ve yönetim programının, kırsal altyapının diğer bölgelerini de kapsayan yatırım ünitesiyle eksiklerinin giderilmesi gerekir. Çoğu gelişmekte olan ülkenin kırsal altyapılarını geliştirmek için yaptıkları yatırımların çok olumlu kazançları olmuştur. Bunun yanı sıra gelişmekte olan ülkelerin çoğu hala ziraat sektörlerinin uluslararası pazarlarda olduğu gibi iç piyasada da rekabet kabiliyetini azaltan "altyapı engeliyle" yüzleşmektedir. Kırsal yolların inşa ve bakımı, giderek kentleşen bir dünyada zirai verim, üretimi ve dağıtımını kolaylaştıran önemli unsurlardır. Ayrıca gelişmekte olan ülkeler, yeterli altyapı olmaksızın pazar erişimlerini geliştirmeyi amaçlayan ziraat ticaretinde çok uluslu görüşmelerde ortaya çıkan fırsatları kaçıracaklardır.

Üretim sonrası işlemler, gelişmekte olan ülkelerdeki ziraat sektörünün ekonomik değerinin %55'inden daha fazlasını; gelişmiş ülkelerdekini ise %80'ine yakını izah etmektedir. Fakat ürün sonrası faaliyetlerde çok az kalkınma desteği tedarik edilmektedir. Mahsul sonrası faaliyetlerdeki yatırımın çoğu, tıpkı ulusal gıda teminatı için, gerekli kalite ve güvenlikte kapsamlı gıda teminatında olduğu gibi uluslararası bitki ve hayvan sağlık standartlarını karşılaması da önemlidir. Bunlar ihraç pazarlarına erişimi genişletmede aynı derecede önemlidir. Gelişmekte olan ülkeler gıda güvenliği, kalitesi ve gıda zincirinin tümüyle uluslararası standartlara uygunluğun yüksek standartlarını temin edecek daha güçlü kurumsal kapasitelere zorunlu bir yatırım yapma ihtiyacıyla da yüzleşirler. Uluslararası Bitki Koruma Kongresi ve Codex Beslenme Komisyonu gibi standart koyucu topluluklara ev sahipliği yapan UN/FAO'nun hazırladığı ulusal yasama ve laboratuvar yenilik taslağı ile öğreterek yapma kapasitesi alanındaki devam eden destek önemlidir.

Giderek küreselleşen dünyada hem gelişmekte olan hem de gelişmiş ülkelerdeki gıda teminatı ve güvenliği üzerinde yıkıcı etkileri olduğundan dolayı çiftlik hayvanlarıyla ürünlerde görülebilecek veba ve hastalıkların yayılımını engellemek için tedbirler almak çok önemlidir. Düzen sağlayan ve denetleyen sistemler, bitki ve hayvan sağlığından sorumlu ulusal müesseselerin görevini yapmada önemli yatırımlara gereksinim duymaktadır. Sınır aşırı vebayı ve hastalıkları küresel çabalarla kontrol etme konusunda FAO'nun sağladığı, süre giden katalist kaynaklı ve düzenleme, Sınır aşırı Hayvan, Bitki Veba ve Hastalıkları Acil

Önlem Sistemi ile (EMPRES) çok önemlidir. En önemlisi, bu sistem baş gösteren hastalık ve vebaların gıda malzemeleri üzerindeki bozucu etkilerini asgariye indirmek için erken uyarı ve karşılık vermeye yatkındır. İndirimsiz satış sorunu, Afrika'daki zirai kalkınma için önemlidir. Öyle ki devam eden çok taraflı ticari görüşmelere eş partnerler olarak katılan ülkelerin kapasitesini güçlendirmeyi amaçlayan yardım ihtiyacı da önemli bir husustur. Bu alanda bazı yardımlar hala FAO tarafından temin edilmektedir. Ziraat sektörü, Doha Kalkınma Gündemi'nin merkezinde oldukça ticari görüşmeler için teknik yardım talebi de yoğunlaşmıştır. FAO yardımının asıl amacı; üye ülkelerin, zirai ticareti arttırmaları, ekonomik kalkınmanın sağlanması, yoksulluğun azaltılması ve gıda teminatına olan pozitif katkıyı yükseltecek politikaları analiz etme, ardından formülize ve müzakere ederek kapasitelerini yükseltmek olmuştur. Bölgedeki ülkelerin böylesi bir yardıma fazlasıyla ihtiyaçları bulunmaktadır.

Diğer bütün gelişmekte olan ülkelerde olduğu gibi, Afrika ülkelerindeki çiftçilerin kendi aralarında açlığa maruz kalan grupların taleplerini karşılamak için üretimlerini arttırmalarına izin verme, yeterli ve besleyici gıdanın hem elde edimini hem de ona erişimi destekleyen iyi yönetime ve bir çevre politikasına gereksinim duyacaktır. Ayrıca uluslararası ziraat mallarının ticari anlamda değiş tokuşunda, tıpkı kırsal ve zirai kalkınma için ulusal bütçeden ayrılan yeterli seviyedeki harcamayı yansıtan sorumlu ulusal politikalarda olduğu gibi dengeli bir hareket alanına gereksinim duyacaktır.

Buraya kadar yorumlarımların çoğu Afrika'da açlığı, yoksulluğu sona erdirecek ve ekonomik gelişmeyi destekleyecek olan kamu sektörü üzerinde yoğunlaşmıştır. Fakat önemli bir hususta gelişmekte olan ülkelerin ziraat sektöründeki gerekli kaynakları sağlamak ve yatırımlardaki düşüşü tersine çevirmek için özel sektörün tamamlayıcı hareketine ihtiyacı olduğudur.

Dünyanın 2050 yılı itibariyle 9 milyar insanı beslemesi gerekecek, bu anlamda hali hazırdaki gıda üretiminin %60 oranında yükselmesi zorunlu olacaktır. Bu hem bir sorun, hem de bir fırsattır. Gelişmekte olan ülkelerdeki çiftçilerin, dünyada açlığın çoğunlukla devam ettiği bölgelerdeki gıda temini için gerekli gıda üretim seviyelerini elde etmeleri için kazançlarını tekrar ziraata yatırmaları gereklidir. Çok uluslu şirketlerinde dahil olduğu daha geniş özel sektör de aynı teminatı vermelidir. Afrika'da fakir ve aç insanlar için yardım çağrısı, yardımı arttırmak için değildir. Desteğin yardım olmadığı hususu iyi bilinmelidir. Afrika'nın yoksul ve aç insanları sadaka değil, fakat karşılıklı yararı olan yatırımları beklemektedirler. Öyle ki bu yatırımlar onları gıda arayışı içerisinde ailelerini arkalarında bırakarak, topraklarını nadasa terk ederek, büyük şehirlere ya da gelişmiş ülkelere göç etme çaresizliğinin zincirlerinden kurtaracaktır.

Graham Hancock'un "Lord of Poverty"⁵ (Yoksulluğun Efendisi) isimli kitabındaki tezinde dikkat çektiği farklı yardım, makro ekonomik terminolojide birkaç hoş giden küçük devlet hariç, herkesi memnun etmenin çok nadir olduğudur. Mikro finansman gibi doğrudan yatırım, yoksullar için yatırım fırsatları sağlama ve mali anlamda üstlenilebilecek farklı kredi biçimleri, birkaç yıl içerisinde büyük farklılıklar yapabilir. Afrika ülkelerindeki zirai kalkınmaya yapılan yatırım milyonlarca insanın tüketim biçimlerini, yaşam standartlarını yükseltecek ve bu insanlar gelecekte gıda yardımı alan kimseler olmanın aksine, ticari partnerler olabileceklerdir. Sahip olunanlarla, olunmayanlar arasındaki boşluğu genişletmeden küresel ekonomideki gelişimi mahmuzlamak en uygun yoldur. Gıda teminatı barış, huzur ve

---

⁵ Destek yardım değildir. Bu ifade Graham Hancock'un Lords of Poverty, The Power, Prestige, and Corruption of the International Aid Business (Graham Hancock) Macmillan London Limited Great Britain 1989, the Atlantic Monthly Press New York, 1989.

güvenlik için esastır. Gıda emniyetsizliğiyle çatışma ise aynı yerlerde bulunurlar. Bunlar genel risk faktörlerinin iki sonucudur. Gıda emniyetsizliğiyle yakından ilişkili olan az gelişmişlik ve yoksulluk, ülkeleri çatışmaya daha eğilimli kılar. Dolayısıyla açlığa en çok maruz kalan kimseler için gıda emniyetini temin için yapılan yatırım aslında küresel ekonomik gelişmede oldukça önemli olan, barış ve istikrar adına önemli bir yatırımdır. Aç kimselere ümit vermek, onlara gelecekte, bizim ortak geleceğimizden pay vermektir. Bizim ortak refahımızın ve emniyetimizin, istikrarlı ve sürekli olması için, açlığa en çok maruz olanı da kapsayıcı olması gereklidir.

Kaynaklar:

Reducing hunger and extreme poverty: towards a coherent strategy. International forum on the eradication of poverty, 15-16 November 2006, New York. Paper jointly prepared by FAO, IFAD, UN-Habitat and WFP.

The State of Food Insecurity in the World 2006: Eradicating world hunger – taking stock ten years after the World Food Summit. Published in 2006 by the Food and Agriculture Organization of the United Nations, Rome, Italy.

FAO Regional Office for Africa – 2006. Food security and agricultural development in sub-Saharan Africa – Building a case for more public support <http://www.fao/tc/tca>

Investing in Agriculture for Food Security. Message of the FAO Director-General on the World Food Day 2006. <http://www.fao.org/wfd/2006/dgmessage.asp>

Aid is not help – in his book Lords of Poverty, The Power, Prestige, and Corruption of the International Aid Business. (Graham Hancock) Macmillan London Limited Great Britain 1989, the Atlantic Monthly Press New York, 1989.